Archeologienota

Machelen, Kerklaan 57- Rittwegerlaan - Woluwelaan

Groothandels- en KMO-project

Programma van Maatregelen

DOSSIER 2017D105

Bouwen & Milieu nv

Erkend als Bodemsaneringsdeskundige type 2 (Ovam-Vlaanderen)
Erkend als expert in de Bodemverontreiniging (Leefmilieu Brussel)

Hasseltsesteenweg 2
B-3800 Sint-Truiden (BE)

In samenwerking met erkend archeoloog Rik van de Konijnenburg (Haast bvba)
expert in Historisch en Archeologisch onderzoek, Studies en Toegepast onderzoek

Dossiernr.: 2017D105
wettelijk depot: D/2017/14.148/07

INHOUD

Programma van maatregelen	
1. Beschrijvend gedeelte	3
2. Aanleiding van het vooronderzoek	6
3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	9
4. Vraagstelling en Onderzoeksdoelen	13
5. Onderzoekstrategie en -methode	13
6. Onderzoekstechnieken	13
7. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	13
8. Lijst met afbeeldingen	14
9. Bibliografie	15

Coverfoto: het projectgebied op de luchtfoto uit 2016 (bron: www.geopunt.be)

Auteur: Anne De Loof, archeoloog

Autorisatie: Rik van de Konijnenburg, erkend archeoloog 2015/00041

1. Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

1.1.1 Projectcode: Dossier 2017D105

1.1.2 Nummer wettelijk depot: D/201714.148/07

1.1.3 Naam en erkenningsnummer archeoloog: Rik van de Konijnenburg, OE/ERK/Archeoloog/2015/00041, Grauwe Torenwal 6/00/1 – 3960 Bree

1.1.4 Naam en adres van de opdrachtgever: Woluwe Viaduct nv, Lange Gasthuisstraat 35-37, 2000 Antwerpen

1.1.5 Locatiegegevens:

1.1.5.1 Provincie: Vlaams-Brabant

1.1.5.2 Gemeente: Machelen

1.1.5.3 Deelgemeente: Machelen

1.1.5.4 Adres: tussen Kerklaan 57 / Rittwegerlaan / Woluwelaan

1.1.5.5 Toponiem:

1.1.5.6 Bounding box:

De xy-coördinaten (stelsel Lambert72):

Nr	X	Y
1	154245.93	177724.08
2	154331.17	177899.64
3	154278.42	178087.35
4	153997.09	178082.89
5	154014.34	177965.89

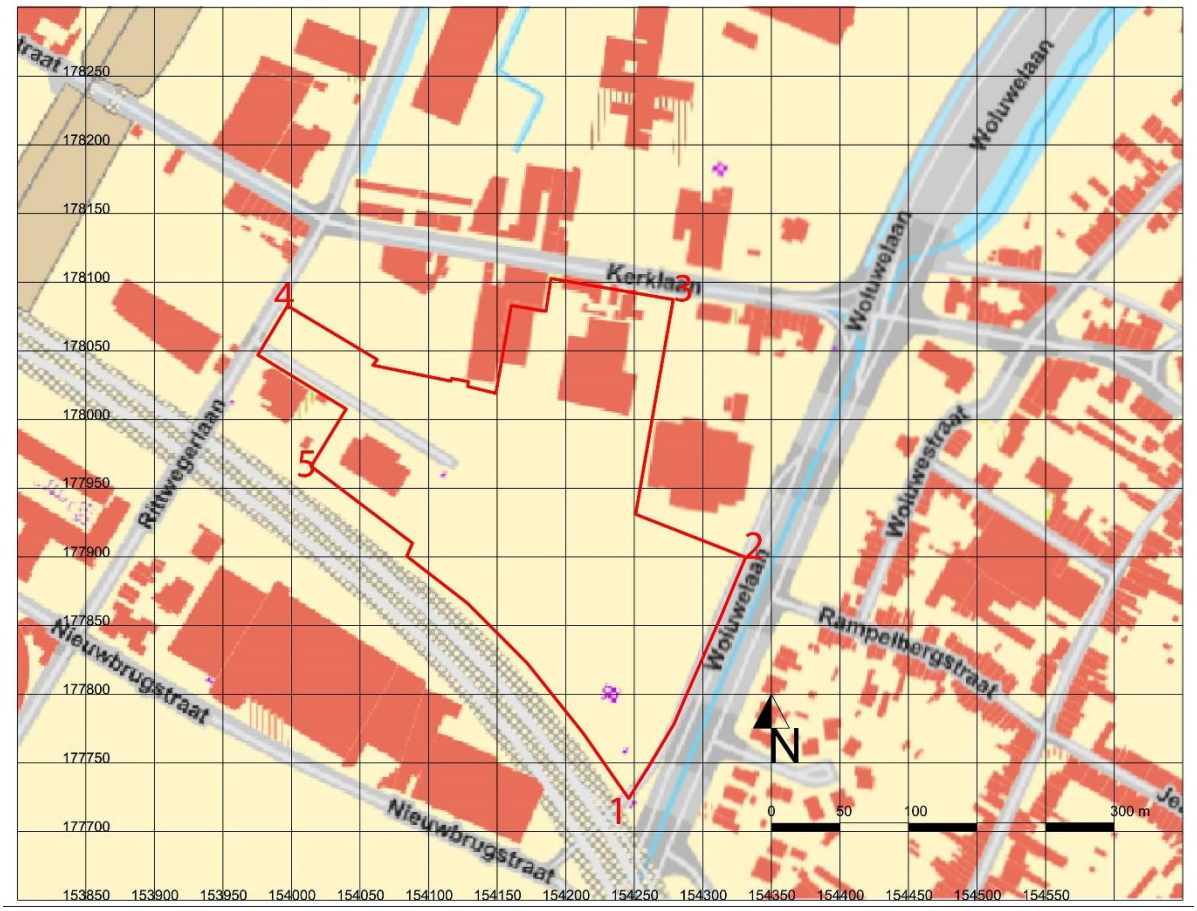

Afbeelding1: Bounding box, het projectgebied in rood, www.geopunt.be

1.1.6 Kadastrale gegevens en plan met afbakening

Het projectgebied ligt in de gemeente Machelen, 1ste afdeling, sectie A, percelen 137X, 137W, 139A3, 139E3, 139F3, 139M3, 139P2. Volgens de CadGis van het kadaster (http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE) hebben alle percelen samen een totale oppervlakte van 58317,82 m² (afgerond op twee decimalen):

137X: 43.949,66 m²

137W: 4332,79 m²

139A3: 147,17 m²

139E3: 288.20 m²

139F3: 189,66 m²

139M3: 9241,05 m²

139P2: 169,29 m².

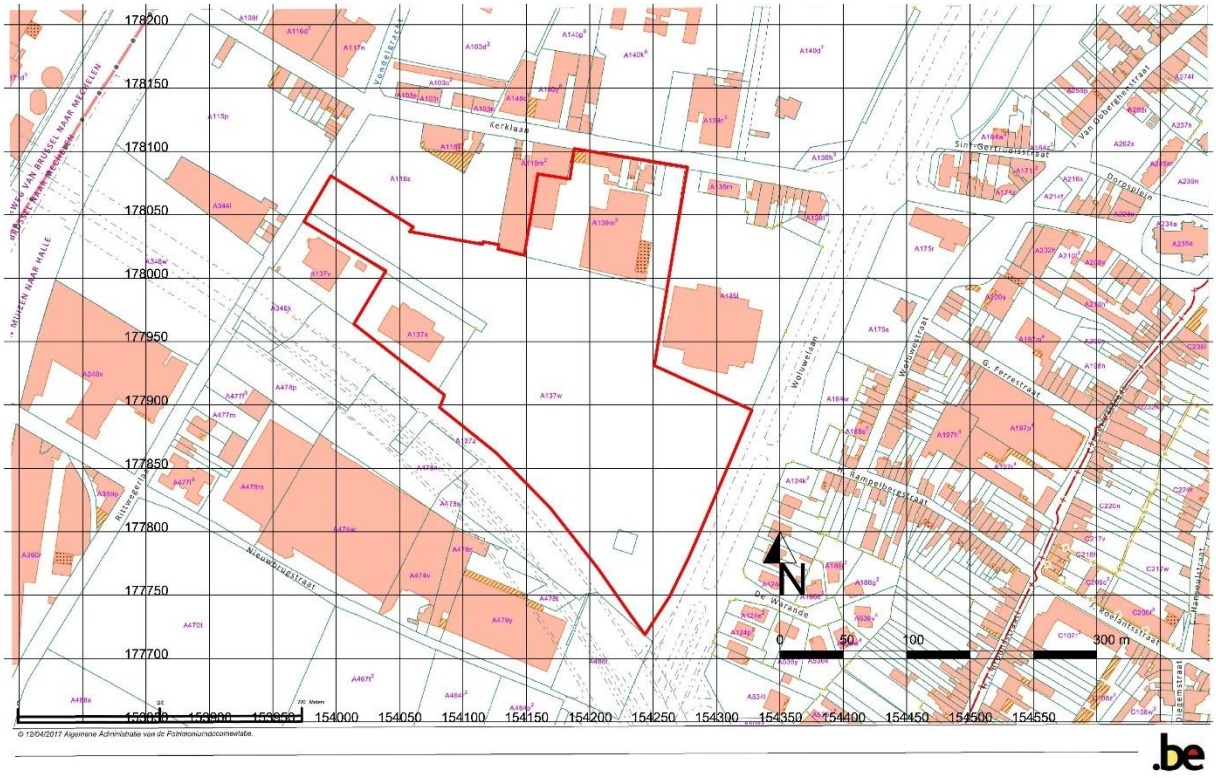

Afbeelding 2: de kadastrale kaart, www.cadgis.be

2. Aanleiding van het vooronderzoek

Randvoorwaarden

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van het project “Groothandels- en KMO-project in Machelen”, tussen de Kerklaan 57, Rittwegerlaan en Woluwelaan.

Bij het aanvragen van een stedenbouwkundige vergunning of een verkavelingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een stedenbouwkundige aanvraag is afhankelijk van een aantal criteria: - De totale oppervlakte van de percelen - De oppervlakte van de geplande bodemingrepen - De ruimtelijke bestemming van het terrein - De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de CAI (Centraal Archeologische Inventaris Onroerend Erfgoed).

Vraagstelling

Het bureauonderzoek heeft tot doel het projectgebied archeologisch te evalueren op basis van bestaande bronnen en de impact van de geplande werken op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed te bepalen. Dit houdt in dat er informatie wordt verzameld over de mogelijke aanwezigheid of afwezigheid van archeologisch erfgoed binnen het projectgebied. De kenmerken, de relatie met het omringend landschap, de bewaringstoestand en de waarde van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed worden ingeschat. Ook de manier waarop de geplande bodemingrepen worden uitgevoerd, maakt deel uit van de evaluatie.

Het bureauonderzoek formuleert een antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn er archeologische of historische gegevens bekend over de site?

- Zijn er indicaties voor bodemverstoringen die het bodemarchief kunnen vernietigd of omwoeld hebben?

- Welke evolutie kende het gebruik van het terrein?

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief - Indien er voldoende aanwijzingen zijn om te stellen dat het terrein weinig of niet verstoord is, welke maatregelen dienen te worden genomen om het terrein verder landschappelijk en archeologisch te waarderen?

Beschrijving van de geplande werken

De huidige status van de percelen is gedeeltelijke bebouwd. Er zijn gebouwen (te slopen, omvang 5410 m², afbeelding 3) op de percelen A137, A139A3, A139E3, A139F3, A139M3 en A139P2: in het perceel A137W is er geen pand.

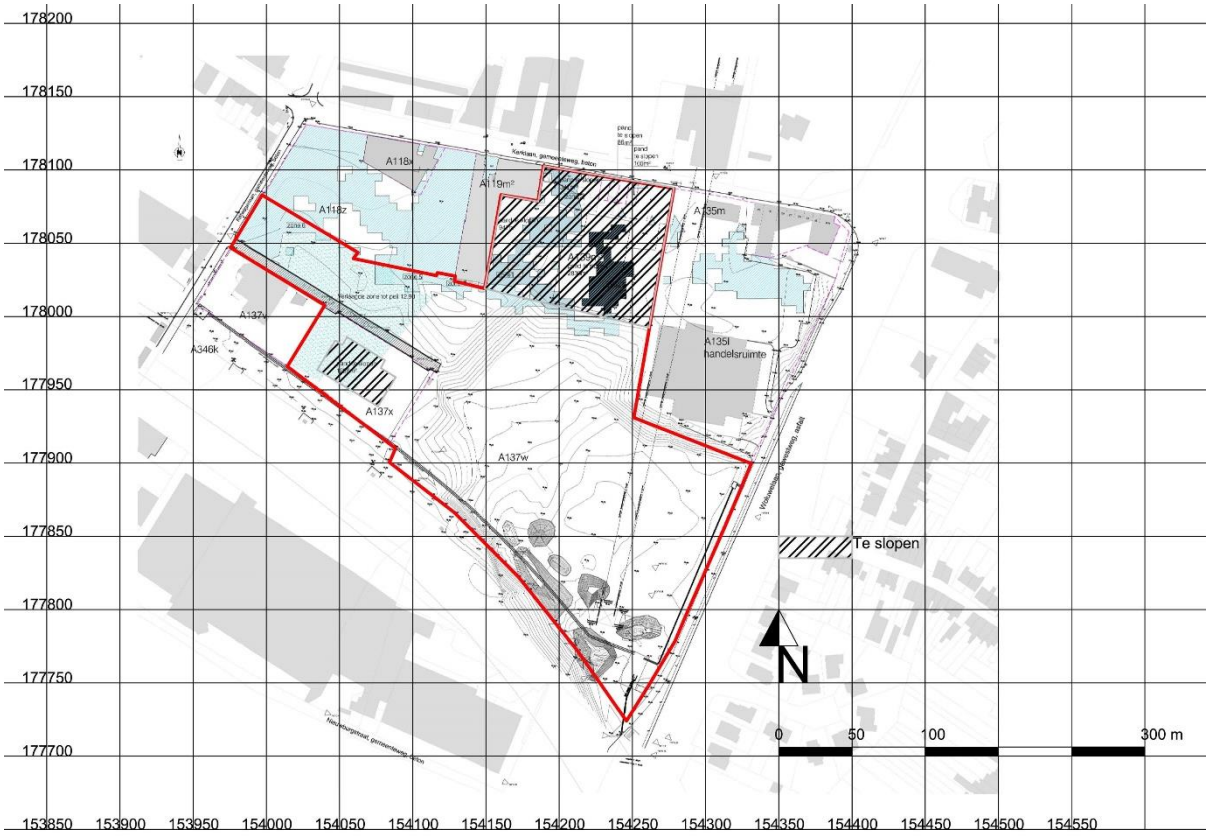

Afbeelding 3: bestaande inplanting, zoals aangereikt door de opdrachtgever, in donkergrijs de te slopen panden

De inplanting voorziet drie blokken (bestaande uit “Units”): twee kleinere panden, op de linker- en rechterkant van het projectgebied, respectievelijk unit 1 van 1409 m² Units 5-7 van 5435 m², en een groter pand, units 2-4 in het centrum van het gebied, van 12.391 m². De resterende oppervlakte biedt parkeerplaatsen, wegen (twee soorten, 1- kws met natuursteengranulaat en 2- met asfalt), groen gebied, bomen en een compensatiebekken (afbeelding 4).

Unit 1 zal in een huidige verlaagde zone liggen: nu ligt het niveau op 12,90 m TAW, maar het gelijkvloers van het gebouw zal tussen 13,30 en 14,50 m TAW liggen; dus is het nodig dat de zone hoger gemaakt wordt.

Afbeelding 4: de geplande werken, zoals aangereikt door de opdrachtgever. In rood het projectgebied

Het gelijkvloers van de andere units zal tussen 14,10 m TAW (ten westen en 14,70 m TAW (ten oosten) liggen en er zijn geen geplande kelders (afbeelding 5).

3. Resultaten van het bureauonderzoek

In het bureauonderzoek werden alle nodige gegevens verzameld en besproken om te komen tot een gefundeerde uitspraak betreffende de archeologische verwachtingen in het betrokken projectgebied.

Dit onderzoek heeft volgende IT-middelen gebruikt om het archeologisch potentieel van het gebied te kennen :

Site/object op https://inventaris.onroerenderfgoed.be;

Het onroerend erfgoed op de kaart, op https://geo.onroerenderfgoed.be;

Vorige vooronderzoeken, op https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/;

Onderzoek met alle historische kaarten, op https://geopunt.be en op www.cartesius.be.

- Zijn er archeologische of historische gegevens bekend over de site?

Nee, in het projectgebied zijn er geen CAI-locaties; in de buurt (verder dan 500 m) zijn er sommige sites (afbeelding 5).

- Zijn er indicaties voor bodemverstoringen die het bodemarchief kunnen vernietigd of omwoeld hebben?

Ja, uit de luchtfoto's en uit de topografische kaarten kunnen we afleiden dat in de 20de en 21de eeuw werkzones en een verhoging van het terrein het bodemarchief hebben verstoord (afbeelding 6).

- Welke evolutie kende het gebruik van het terrein?

Op de historische kaarten ligt het projectgebied in een lager gelegen vallei in het landschap. Ten oosten van het onderzoeksgebied stroomt de Woluwe. Nog meer naar het oosten doorkruist de Zenne het land. Langsheen deze waterlopen bevindt zich weiland en vochtige zones (vijver). Op de oostelijke en zuidoostelijke kant van het projectgebied zijn er onverharde wegen en velden als tuin/akker.

Uit de topografische kaarten kunnen we een verhoging van het terrein rond ca. 3 m in de centrale zone lezen: die 3 meter grond is waarschijnlijk grond uit de vijver die aan de randen werd opgehoogd en dat is dus ook allemaal verstoord (afbeelding 7).

Uit de luchtfoto's kunnen we de ontwikkeling van de industriële zone volgen en kunnen we afleiden dat er sommige werkzones binnen het projectgebied, ten oosten, ten zuiden en ten westen, zijn geweest.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief - Indien er voldoende aanwijzingen zijn om te stellen dat het terrein weinig of niet verstoord is, welke maatregelen dienen te worden genomen om het terrein verder landschappelijk en archeologisch te waarderen?

De geplande werken zullen heel weinig vernietigend zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief. In de zone van Unit 1 is het nodig het terrein te verhogen: nu ligt het niveau op 12,90 m TAW, maar het gelijkvloers van het gebouw zal tussen 13,30 en 14,50 m TAW liggen.

In de zone van de units 5-7 zijn er sporen van verstoringen in de 21de eeuw, en in de zone van de units 2-4 is er een verhoging van ca. 3 m van het terrein in de 20de eeuw geweest.

Afbeelding 5: CAI kaart, in rood het projectgebied, www.geo.onroerenderfgoed.be

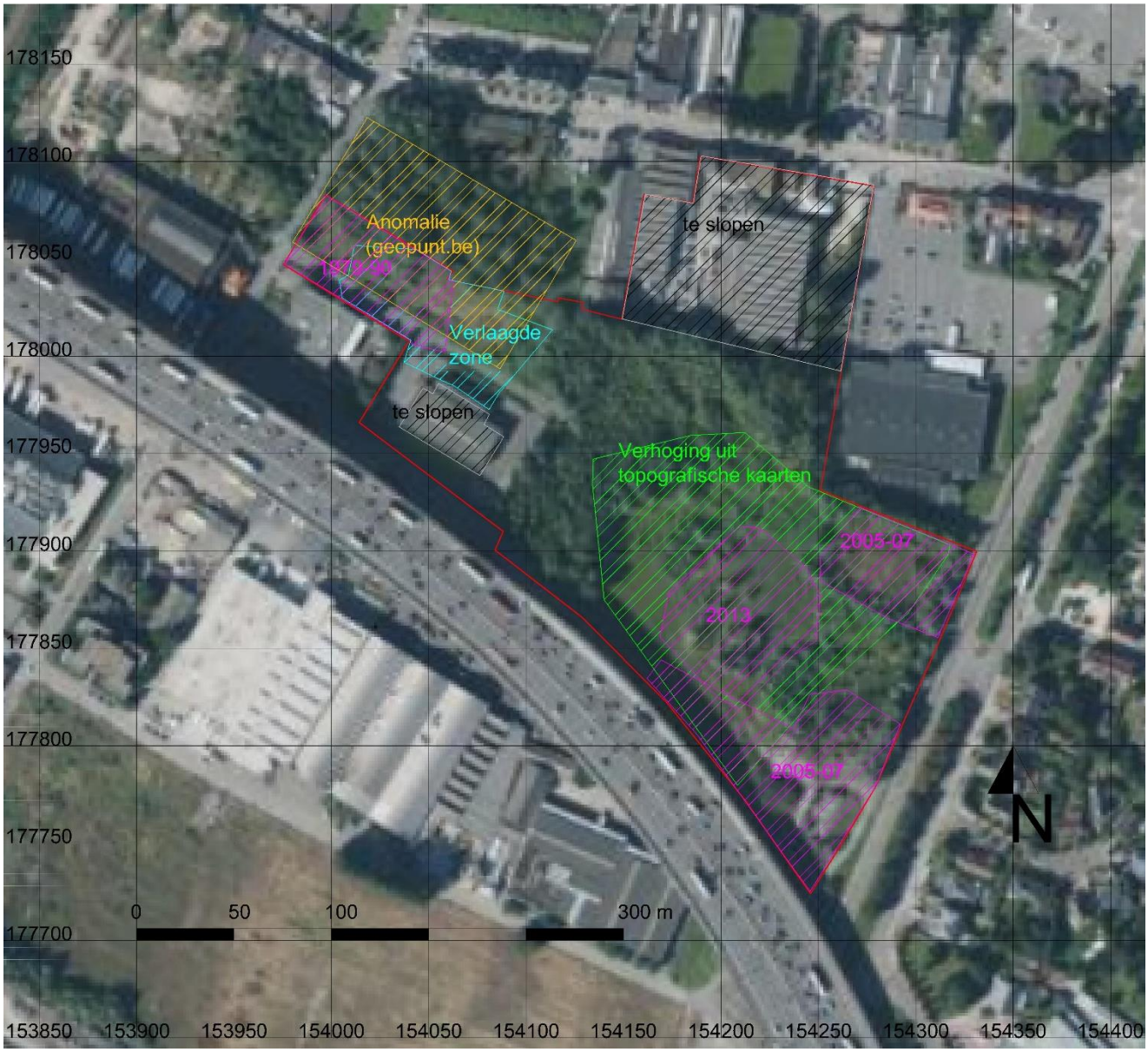

Afbeelding 6: projectie van de verstoorde zones op de luchtfoto uit 2016, www.geopunt.be

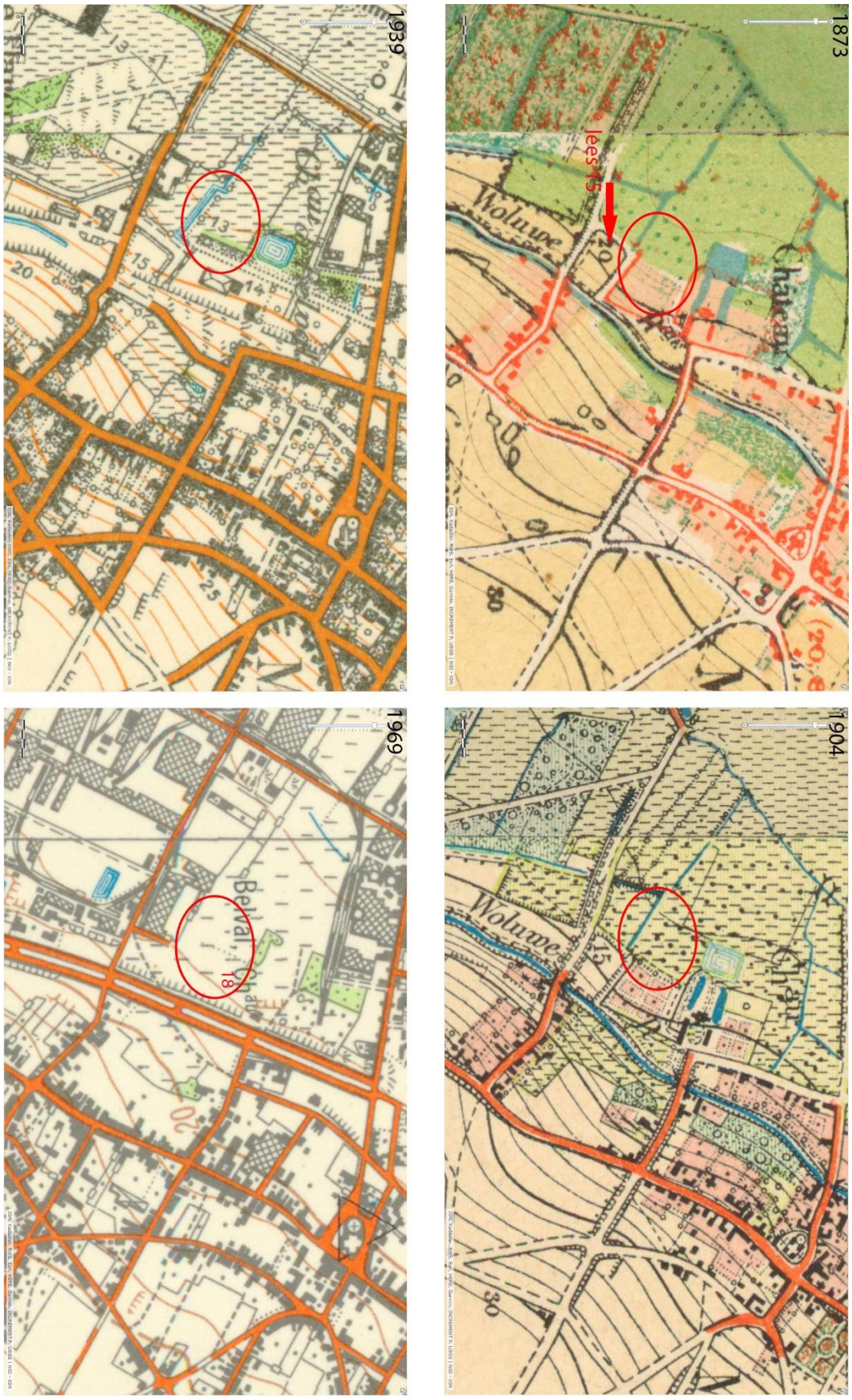

Afbeelding 7: niveaukrommen in de zone van de vijver (rood omkaderd), synthese uit de topografische kaarten, www.cartesius.be

Advies:

Op basis van de gegevens uit dit bureauonderzoek blijkt dat het terrein geen waardevolle gegevens zou kunnen opleveren voor kennisvermeerdering van de ontwikkeling van het gebied. De locatie van het projectgebied kan niet tot meer kennis van het originele landschap leiden. Er zijn vele factoren die het eventuele bodemarchief hebben verstoord: werkzones in de 20ste en 21ste eeuw, langs de Woluwelaan, industriële gebouwen op de kant van de Kerklaan, een verhoging van het terrein in de centrale zone.

Uit al deze argumenten, en bijkomend een kosten/batenanalyse van een archeologische prospectie hetzij enkel door proefsleuven, hetzij door proefsleuven voorafgegaan door een verkennend archeologisch booronderzoek, ten opzichte van de kans op enige vorm van kennisvermeerdering, die zeer laag tot onbestaande wordt ingeschat, adviseren wij om het terrein vrij te geven van verder archeologisch onderzoek.

4. Vraagstelling on Onderzoekdoelen

a. Doelstellingen van het archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem

Gelet op het advies: niet van toepassing

b. Te beantwoorden onderzoekvragen

Gelet op het advies: niet van toepassing

5. Onderzoeksstrategie en -methode

Gelet op het advies: niet van toepassing

6. Onderzoekstechnieken

Gelet op het advies: niet van toepassing

7. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Gelet op het advies: niet van toepassing

Het projectgebied ligt in Machelen, tussen de Kerklaan 57, de Rittwegerlaan en de Woluwelaan en er zijn geen archeologische vondsten in het projectgebied.I de buurt (verder dan 500 m) zijn er sommige sites (afbeelding 5). Op de historische kaarten ligt het projectgebied in een lager gelegen vallei in het landschap en uit de luchtfoto's en uit de topografische kaarten kunnen we afleiden dat in de 20ste en 21ste eeuw werkzones en een verhoging van het terrein het bodemarchief hebben verstoord (afbeeldingen 6 e 7)

Door de luchtfoto's weten we dat in het projectgebied vele serres elkaar opvolgden, en dat meer dan de helft van het oppervlak verstoord is geworden door het bouwen en het slopen van de gebouwen.
Volgens de nieuwe inplanting is er geen kelder voor de nieuwe gebouwen voorzien en de impact van de fundamenten is in een terrein dat al verstoord was vanaf de tweede helft van de 20de eeuw.
Op basis van al deze argumenten wordt er geen verder onderzoek aanbevolen.

8. Lijst met afbeeldingen

Albeelding 1: Bounding box
Afbeelding 2: de kadastrale kaart
Afbeelding 3: bestaande inplanting, zoals aangereikt door de opdrachtgever, in donkergrijs de te slopen panden

Afbeelding 4: de geplande werken, zoals aangereikt door de opdrachtgever. In rood het projectgebied

Afbeelding 5: CAI kaart, in rood het projectgebied, www.geo.onroerenderfgoed.be

Afbeelding 6: projectie van de verstoorde zones op de luchtfoto uit 2016, www.geopunt.be

Afbeelding 7: niveaukrommen in de zone van de vijver (rood omkaderd), synthese uit de topografische kaarten, www.cartesius.be

9. Bibliografie

HANECA, K., DEBRUYNE, S., VANHOUTTE, S., ERVYNCK, A., 2016, Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie, Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48, Brussel, agentschap Onroerend Erfgoed - Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Geraadpleegd via:

https://oar.onroerenderfgoed.be/publicaties/OAOE/48/OAOE048-001.pdf

Bronnen:

www.cartesius.be

www.dov.vlaanderen.be

www.geo.onroerenderfgoed.be

www.geopunt.be

www.inventaris.onroerenderfgoed.be

www.loket.onroerenderfgoed.be